

**ONKOLOJİK CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ VE
KANIT TEMELLİ BAKIM**

Editör

Doç. Dr. Ayşe TOPAL HANÇER

ONKOLOJİK CERRAHİ HEMŞİRELİĞİ VE KANIT TEMELLİ BAKIM

Editör

Doç. Dr. Ayşe TOPAL HANÇER

Yazarlar

Abdurrahman ACAR – Arzu TUNA – Aysun AKÇAYA CAN – Ayşe TOPAL HANÇER
Ayşegül KAYA İMREK – Büşra Rümeysa DEMİREL – Esra BAŞER AKIN
Gamze SARIKOÇ – Gülseren MARAŞ BAYDOĞAN – Gülay BOZTOSUN
Hatice DEMİRAĞ – Handan TOPAN – Hesna GÜRLER – Kezban KORAŞ SÖZEN
Kübra ERTURHAN TÜRK – Mahmut DİNÇ – Nesibe Sultan ÇINAROĞLU
Nilüfer TUĞUT – Pınar YILMAZ EKER – Sibel DİLMEN – Tuba TEKİN
Yasemin UĞURLU

ISBN: 978-625-382-370-2

E-ISBN: 978-625-382-371-9

DOI: 10.54637/vizetek.9786253823719

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, basılı ve elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra KULAKSIZ

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Ağustos, 2026

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizeteki yayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık | 47479

Bilimin insan yaşamına umut olduğu, bakımın ise yalnızca bir uygulama değil; bilgi, şefkat ve adanmışlıkla şekillenen bir sanat olduğuna inanan tüm sağlık profesyonellerine...

Kanıtı vicdanla, bilgiyi insan sevgisiyle buluşturarak yaşamın en kırılgan anlarında hastalarına umut olan, mesleğini özveriyle sürdüren tüm hemşirelere saygı ve minnetle...

Bilimin ışığında yürürken sevginin, sabrın ve umudun en değerli yol arkadaşları olduğunu bana her gün yeniden hatırlatan canım kızlarım Hatice Serra Hançer ve Ayçin Asya Hançer'e ithaf ediyorum.

Varlığınız, çıktığım her bilimsel yolculukta bana güç veren en büyük motivasyonum, en değerli mutluluğum ve en kıymetli ilham kaynağımdır.

ÖN SÖZ

Kanser, günümüzde küresel ölçekte en önemli halk sağlığı sorunlarından biri olmayı sürdürmektedir. Tanı ve tedavi yöntemlerinde yaşanan hızlı gelişmeler, birçok kanser türünde sağkalım sürelerini uzatırken, cerrahi tedavi hâlâ solid tümörlerin yönetiminde en temel ve en etkili tedavi seçeneklerinden biri olma özelliğini korumaktadır. Bununla birlikte, cerrahi onkoloji yalnızca başarılı bir ameliyat sürecinden ibaret değildir. Tanı anından başlayarak ameliyat öncesi hazırlık, intraoperatif bakım, postoperatif iyileşme, rehabilitasyon, semptom yönetimi, psikososyal destek ve yaşam kalitesinin sürdürülmesini kapsayan bütüncül bir bakım anlayışını gerektirmektedir. Bu bütüncül yaklaşımın merkezinde ise kanıt temelli uygulamaları, klinik karar süreçlerine yansıtan cerrahi onkoloji hemşireleri yer almaktadır.

Güncel bilimsel kanıtların, klinik deneyimin ve hasta tercihleri ile gereksinimlerinin birlikte değerlendirilmesi, bakım kalitesinin artırılmasında temel ilke olarak kabul edilmektedir. Özellikle cerrahi onkoloji gibi yüksek riskli ve multidisipliner iş birliği gerektiren alanlarda kanıt temelli hemşirelik uygulamaları; komplikasyonların önlenmesi, hasta güvenliğinin güçlendirilmesi, semptomların etkin yönetimi, fonksiyonel iyileşmenin desteklenmesi ve hasta memnuniyetinin artırılmasında vazgeçilmez bir rol üstlenmektedir.

Bu kitap, cerrahi onkoloji hemşireliğine ilişkin güncel bilgi birikimini, ulusal ve uluslararası rehberler ile bilimsel kanıtlar doğrultusunda bir araya getirmek amacıyla hazırlanmıştır. Kitapta, farklı organ ve sistem kanserlerine yönelik cerrahi yaklaşımlar ile bu süreçlerde hemşirelik bakımının temel ilkeleri kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Ameliyat öncesi değerlendirme, intraoperatif bakım, postoperatif izlem, komplikasyonların önlenmesi ve yönetimi, neoadjuvan ve adjuvan tedaviler, kanser cerrahisinde tamamlayıcı yaklaşımlar, ağrı yönetimi, beslenme, egzersiz, bütüncül (holistik) bakım, taburculuk planlaması ve evde bakım gibi cerrahi onkoloji hemşireliğinin temel bileşenleri güncel kanıtlar ışığında değerlendirilmiş; klinik uygulamalara yön verecek önerilerle desteklenmiştir.

Bu eserin hazırlanmasındaki temel amaç; lisans ve lisansüstü hemşirelik öğrencileri, klinikte görev yapan hemşireler, uzman hemşireler, akademisyenler ve cerrahi onkoloji alanında çalışan tüm sağlık profesyonelleri için güvenilir, güncel ve uygulamaya rehberlik edecek

kapsamlı bir başvuru kaynağı sunmaktır. Bölümlerin hazırlanmasında yalnızca kuramsal bilgi aktarımına değil, aynı zamanda klinik karar verme süreçlerini destekleyen, hasta merkezli ve kanıt temelli bakım ilkelerine de öncelik verilmiştir.

Bilimsel bilginin sürekli yenilendiği günümüzde, hiçbir kaynak son söz niteliğinde değildir. Bu nedenle bu kitabın, cerrahi onkoloji hemşireliği alanındaki yeni araştırmaların izlenmesine, eleştirel düşünmenin geliştirilmesine ve kanıt temelli bakım kültürünün güçlenmesine katkı sağlayacak yaşayan bir kaynak olması en büyük dileğimizdir.

Bu kitabın hazırlanmasına bilgi ve deneyimleriyle değerli katkılar sunan tüm bölüm yazarlarına, bilimsel titizlikleri ve özverili çalışmaları için içten teşekkür ederim.

Bu kitabın, cerrahi onkoloji hemşireliği alanında çalışan tüm sağlık profesyonellerine, öğrencilerimize ve araştırmacılarımıza yararlı olmasını; kanıt temelli bakım uygulamalarının yaygınlaşmasına, hasta bakım kalitesinin yükseltilmesine ve mesleğimizin bilimsel gelişimine anlamlı katkılar sağlamasını temenni ederim.

Editör

Doç. Dr. Ayşe TOPAL HANÇER

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Baş–Boyun Kanserleri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım 1

Handan TOPAN
Gülseren MARAŞ BAYDOĞAN

2. BÖLÜM

Beyin ve Sinir Sistemi Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım..... 24

Hesna GÜRLER

3. BÖLÜM

Akciğer Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım 55

Ayşe TOPAL HANÇER

4. BÖLÜM

Meme Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım..... 88

Mahmut DİNÇ
Arzu TUNA

5. BÖLÜM

Gastrointestinal Sistem Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım..... 125

Pınar YILMAZ EKER
Ayşegül KAYA İMREK

6. BÖLÜM

Hepato-Pankreatiko-Bilier Sistem Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım 158

Ayşegül KAYA İMREK
Pınar YILMAZ EKER

7. BÖLÜM

İskelet Sistemi Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım..... 199

Nesibe Sultan ÇINAROĞLU

8. BÖLÜM

Endokrin Sistem Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım 224

Gülay BOZTOSUN
Kübra ERTURHAN TÜRK

9. BÖLÜM

Genitoüriner Sistem Kanseri Cerrahisi ve Kanıt Temelli Bakım..... 254

Kübra ERTURHAN TÜRK

10. BÖLÜM

Jinekolojik Kanser Cerrahisinde Kanıt Temelli Hemşirelik Bakımı..... 283

Sibel DİLMEN

Nilüfer TUĞUT

11. BÖLÜM

Neoadjuvan ve Adjuvan Kanser Tedavilerin Etkinliği ve Kanıt Temelli Bakım 309

Esra BAŞER AKIN

12. BÖLÜM

Kanser Cerrahisinde Tamamlayıcı ve
Alternatif Yaklaşımların Etkinliği ve Kanıt Temelli Uygulamalar 355

Aysun AKÇAKAYA CAN

Hatice DEMİRAĞ

13. BÖLÜM

Kanser Cerrahisi Sonrası Ağrı Yönetimi 412

Yasemin UĞURLU

14. BÖLÜM

Kanser Cerrahisi Sonrası Beslenme 448

Tuba TEKİN

15. BÖLÜM

Kanser Cerrahisi Sonrası Egzersiz..... 468

Kezban KORAŞ SÖZEN

16. BÖLÜM

Kanser Cerrahisi Sonrası Holistik Bakım 493

Büşra Rümeysa DEMİREL

Gamze SARIKOÇ

17. BÖLÜM

Kanser Cerrahisi Sonrası Evde Bakım..... 517

Abdurrahman ACAR

Ayşe TOPAL HANÇER

1. BÖLÜM

BAŞ–BOYUN KANSERLERİ CERRAHİSİ VE KANIT TEMELLİ BAKIM

Handan TOPAN¹

Gülseren MARAŞ BAYDOĞAN²

Giriş

Baş–boyun kanserleri (BBK), dudak, ağız boşluğu, farenks, larenks, nazal kavite, paranasal sinüsler ve tükürük bezlerinde gelişen malign tümörleri kapsayan geniş bir kanser grubudur ve çoğunluğu skuamöz hücreli karsinomlardan oluşur (Johnson ve ark., 2020). Bu kanserler, hayati fonksiyonları doğrudan etkileyebilir ve ileri evrelerde yoğun bakım gerektirebilir; bu nedenle halk sağlığı açısından önemlidir.

Baş ve boyun bölgesi; solunum, konuşma ve yutma gibi hayati fonksiyonların yanı sıra görme, işitme ve koku alma gibi duyuşal işlevlerin merkezi olması nedeniyle anatomik ve fizyolojik açıdan oldukça kompleks bir yapıya sahiptir (Gormley ve ark., 2022). Bu bölgede gelişen maligniteler, yalnızca fiziksel sağlığı değil; bireyin iletişim kurma becerisini, sosyal etkileşimini, beden ve estetik algısını da önemli ölçüde etkileyerek yaşam kalitesinin azalmasına neden olabilir (Losi ve ark., 2019).

Baş–boyun kanserleri; dudak, oral kavite, farenks, larenks, nazofarenks ve paranasal sinüsleri içeren heterojen bir tümör grubunu kapsamaktadır. Kanserın lokalizasyonuna, evresine ve uygulanan tedaviye göre hastaların bakım gereksinimleri farklılaşmaktadır (Barsouk ve ark., 2023). Bu nedenle BBK, multidisipliner yaklaşımın ve kanıta dayalı hemşirelik bakımının kritik olduğu onkolojik hastalık gruplarından biridir.

¹ Arş. Gör. Dr, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-8559-3268.

² Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-2876-5772.